

Det kongelige kommunal- og moderniseringsdepartement
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 20/6106
Saksbehandler: Tor Håkon Åvitsland
Direkte telefon:
Vår ref.: 21/4318-1
Dato: 22.03.2021

Høringsvar fra Pasient- og brukerombudet i Oslo og Viken, kontor Oslo, Sosial- og eldreombudet i Oslo til høringsnotat - "Forslag til lov om kommunens ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet"

Vi takker for utsatt frist for å gi høringsvar.

Pasient- og brukerombudet i Oslo og Viken, kontor Oslo, Sosial- og eldreombudet i Oslo (Ombudet), mottar årlig 6000 henvendelser med spørsmål til helse-, sosial- omsorgs-, barnevern- og tannlegetjenester. Nær 1500 er fra brukere av NAV sosialtjenesten i Oslo. På alle områdene er spørsmål om bolig en problemstilling, Noe har ikke bolig, noen har ikke tilrettelagt bolig og noen er i ferd med å miste sin bolig. Fellestrekket er at utfordringer med bolig har stor betydning også for andre deler av livet, og er av stor betydning for den enkelte. Ikke minst for barnefamilie.

Ombudet bistår med råd og veiledning, skriver klager og bistår med å oppnå kontakt med tjenesten. Med utgangspunkt i erfaringene vi gjør oss i enkeltsakene jobber vi opp mot tjenestene og politikere for å bidra til økt kvalitet og rettssikkerhet for brukerne.

Overordnede synspunkter

Ombudet støtter lovforslaget som forsterker rettighetene til vanskeligstilte på boligmarkedet. En forsvarlig bolig er en forutsetning for god livskvalitet, herunder helse og mulighet til deltakelse på arbeidsmarkedet. For unge og barn er en forsvarlig bolig og forutsigbar bosituasjon viktig for å sikre deltakelse i skole og utdanning på lik linje med andre, og kan bidra til å redusere sosiale ulikheter.

Grensedragningen mellom den privates ansvar for å skaffe bolig selv, og det offentliges ansvar for å bistå med dette, kan være vanskelig å trekke. Når er den enkelte så vanskeligstilt at det begrunner at det offentlige må gå inn med bistand? Begrepet "vanskeligstilt på boligmarkedet" er ikke entydig. Svak tilknytning til boligmarkedet kan ha mange ulike og sammensatte årsaker som språkproblemer, dårlig økonomisk, helse- og andre sosiale utfordringer.

Ombudets erfaringer fra Oslo er at det er mange vanskeligstilte på boligmarkedet. Det er større etterspørsel etter kommunale boliger enn tilbud, og både kjøp og leie av bolig på det private markedet er svært dyrt. Mange strever med å etablere en varig og forutsigbar bosituasjon på det private leiemarkedet, og ofte må de ta til takke med tidsavgrensede leiekontrakter.

Ombudets erfaringer tilsier at det å skaffe en bolig i en mer akutt situasjon ikke er tilstrekkelig. Ikke sjelden erfarer vi at dette for utsatte grupper ikke gir en varig løsning. Bruk av boplan som et forpliktende virkemiddel både for kommunen og boligsøker mener vi bør inngå i en ny lov. Boplanen

kan inneholde kommunes vurdering av den enkeltes realistiske muligheter på boligmarkedet, samt målsetninger for den enkeltes bosituasjon og tidsperspektiv for å oppnå dette.

Kommentarer til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

§1 – Lovens formål

Ombudet er positive til at lovens formål knytter seg både til det å “skaffe” og til å “beholde” bolig. Enkelte har behov både for å skaffe seg en bolig, men også for å tilegne seg kunnskap og rutiner som bidrar til at de kan beholde boligen.

Videre er Ombudet positiv til at formålsbestemmelsen er med på å gi “egnehets”-begrepet i lovforslaget § 3 et konkret innhold. I tillegg mener vi barneperspektivet også bør tas inn i formålsbestemmelsen.

§3 - Definisjoner

Ombudet er i utgangspunktet positiv til at lovforslagets sentrale begrep - “vanskeligstilte på boligmarkedet” - er forsøkt legaldefinert. Videre er det positivt er begrepet “egnet” inngår som en del av definisjonen. Ombudet ser det som viktig at loven stiller krav til boligens standard og beliggenhet, og at kommunen ikke kan oppfylle sin bistandsplikt ved å bistå med å skaffe boliger som er uforsvarlig for den enkelte. Ombudet stiller likevel spørsmål ved om loven i tillegg bør inneholde en egen bestemmelse som tydelig presiserer at tjenester etter loven skal være forsvarlige, og føre til en forsvarlig boligstandard for den enkelte.

På den andre siden mener Ombudet at den foreslåtte legaldefinisjonen fortsatt er vag, og trolig ikke tilstrekkelig til å sikre mer likeverdige tjenester ettersom den ikke gir tilstrekkelig veiledning for saksbehandlere som skal anvende loven. Ombudet erkjenner at det er vanskelig å utforme en klar definisjon av "vanskeligstilte på boligmarkedet".

§5 - Kommunens plikt til å gi individuelt tilpasset bistand overfor vanskeligstilte på boligmarkedet

Ombudet foreslår at det i ordlyden presiseres, og gjentas, at kommunens bistandsplikt knyttes opp til at den vanskeligstilte kan skaffe eller beholde *egnet* bolig.

Ombudet foreslår videre å stryke annet ledd bokstav j. Dette alternativet oppleves som overflødig, da opplistingen uansett ikke er ment å være uttømmende.

§6 - Saksbehandlingen

Som nevnt blir Ombudet ofte kontaktet av personer som befinner seg i en vanskelig bosituasjon. Et alternativ Ombudet hittil har benyttet seg av er å bistå den enkelte med å søke om bistand fra “boligfremskaffer” fra sitt lokale NAV-kontor. Å få innvilget bistand fra en boligfremskaffer vil i hovedtrekk samsvare med det bistandsalternativet departementet foreslår i § 5 bokstav c. I dag treffes det ikke enkeltvedtak om tildeling av bistand fra boligfremskaffer. Ombudets inntrykk er at disse søknadene ikke blir saksbehandlet etter forvaltningslovens regler. Det er derfor uklart hvem som får innvilget denne bistanden.

Ombudet synes det er positivt at det i lovforslaget presiseres at avgjørelser om å innvilge bistand eller ikke, er å regne som enkeltvedtak, og at forvaltningslovens saksbehandlingsregler dermed kommer til anvendelse.

Ombudet vil likevel komme med enkelte bemerkninger og forslag til saksbehandlingen. Ettersom legaldefinisjonen “vanskeligstilte på boligmarkedet” er vag, mener Ombudet det er viktig at kommunen får en forsterket plikt til begrunne hvorfor de mener at en søker er vanskeligstilt eller ikke. Ombudet tar ikke stilling til om en slik begrunnelsesplikt går lengre enn det som følger av forvaltningsloven § 25, men mener uansett at en slik presisering er hensiktsmessig for å avhjelpe den vage legaldefinisjonen.

Ombudet mener det vil føre for langt dersom loven skal gi den enkelte et rettskrav på bolig. Ombudet mener likevel at det er viktig at bistanden som den enkelte får tildelt gir den enkelte en reell mulighet til å lykkes på boligmarkedet. Vi viser til forslaget om boplan under “overordnede synspunkter”. Mulig bør kommunen ha en plikt til å revurdere den utarbeidede boplanen, dersom den ikke fører forventet resultat for den enkelte.

§§ 7 og 8 - klagebehandling og tilsyn

Ombudet mener at det er bra at det presiseres at enkeltvedtak etter loven kan påklages til Statsforvalteren. Videre er Ombudet positiv til at Statsforvalteren er gitt tilsynskompetanse. Dette styrker rettssikkerheten for den enkelte og kan bidra til å utjevne en uønsket variasjon mellom kommuner og bydeler. Dette er spesielt viktig for barnefamilier.

Avsluttende bemerkninger

Boligsosialt arbeid henger som nevnt tett sammen med andre sosiale problemer. Problemene er ofte sammensatte og henger gjerne tett sammen. Veiledere i kommunen må derfor tenke helhetlig rundt den enkeltes livsutfordringer. Ombudet erfarer at personer som selv klarer å få tilbud (ofte etter lang tid) om å inngå en leiekontrakt på det private boligmarkedet, men som er avhengig av å få innvilget sosialhjelp til depositum og/eller at NAV godkjenner av husleien, er bekymret over lang saksbehandlingstid hos NAV. Dette eksemplifiserer at boligsosialt arbeid kan være knyttet opp mot retten til sosialhjelp.

Med vennlig hilsen

Anne-Lise Kristensen
pasient- og brukerombud

Tor Håkon Åvitsland
spesialkonsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk

